

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen; given Stockholms slott den 10 december 1926.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen.

GUSTAF.

Johan C. W. Thyren.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

35 §.

Vid syneförrättningen skola biträda två gode män. Dessa skola utses bland dem, som äro valda till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid lantmåteriförrättning i orten. Gode männen tillkallas av förrättningsmannen efter samråd med biträdande förrättningsmännen, om sådan förordnats.

Är företag, som avses i 32 § 1 mom., ej av beskaffenhet, att underställning av synemännens utlåtande, enligt vad i 7 kap. 45 och 55 §§ därom är stadgat, skall ske, vare dock vid syneförrättning angående sådant företag biträde av gode män icke erforderligt med mindre till prövning förekommer fråga om ersättning till delägare i företaget eller annan eller ock förrättningsmannen för bestämmande av delaktigheten i företaget anser sådan uppskattning av båtnaden, som i 60 § föreskrives, böra vid förrättningen verkställas.

I fall, där syneförrättning handlägges utan biträde av gode män, skall vad i denna lag är stadgat om synemännens uppgifter och åligganden i tillämpliga delar hava avseende å förrättningsmannen.

Bestämmes under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, skall sådant ej verka rubbning av vad därförinnan under förrättningen lagligen beslutats eller verkställts.

71 §.

Är ej sådant fall för handen, som i 68 § avses, skall utlåtandet angående företaget med därtill hörande handlingar framläggas vid sammanträde med sakägarna.

Där syneförrättning, som avses i 32 § 1 mom., ägt rum utan biträde av gode män, vare icke erforderligt att sammanträde hålles för meddelande av utlåtande; dock skall underrättelse om dagen för utlåtandet och förrättningens avslutande samt om det ställe, där utlåtandet med tillhörande handlingar enligt 74 § skall hållas tillgängligt, meddelas parterna i den ordning, som i 65 § andra stycket är föreskriven för utsättande av nytt sammanträde.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
19 februari 1926.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON,
WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför
chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin:

»I sammanhang med en inom jordbruksdepartementet verkställd utredning rörande ändrade grunder för beviljande av statsunderstöd till torrläggning av sankmarker hava vissa förslag framställts om ändringar i vattenlagen i syfte att förenkla förfarandet vid syneförrättning enligt sagda lag rörande dylika företag. Sedan dessa förslag av chefen för nämnda departement överlämnats till justitiedepartementet för vidare behandling och där varit föremål för beredning, anhåller jag nu få anmäla frågan om dessa lagändringar.

Enligt 10 kap. 32 § 1 mom. vattenlagen skall till handläggning av syneförrättning rörande torrläggningsföretag enligt 7 kap. i lagen förordnas viss tjänsteman eller annan person, som i vederbörlig ordning förklarats behörig att hålla dylik förrättning. Vid förrättningen skola därjämte enligt 10 kap. 35 § samma lag biträda två gode män, som skola utses bland dem, som äro valda till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid lantmåteriförrättning i orten. Dessa gode män, som tillkallas av förrättningsmannen, äga att deltaga i prövningen och avgörandet av de vid förrättningen förekommande frågor.

*Gällande
bestämmelser.*

Vid förrättningen skola synemännen upprätta utlåtande angående företaget, och skall utlåtandet med därtill hörande handlingar framläggas vid sammanträde med sakägarna. Bestämmelse i sistberörda avseende innehålles, så vitt angår torrläggningsföretag i allmänhet, i 10 kap. 71 § vattenlagen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 januari 1923 har lantbruksstyrelsen, med överlämnande av ansökningar om statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget till vissa företag i Västerbottens län, erinrat, att bidrag från sagda anslag, vilka bidrag lämnades utan återbetalningsskyldighet, plägat beviljas till utförande av avdiknings- och vattenavledningsföretag, även om dessa grundats allenast på överenskommelse intressenterna emellan och sålunda laga syn rörande företagen ej ägt rum. Detta hade i synner-

*Lantbruks-
styrelsens
skrivelse d. 8/1
1923.*

ligen stor utsträckning skett i fråga om företag inom de norrländska länen, där man i allmänhet syntes undvika syneförrättningar, varemot beträffande landet i övrigt företag, som nyss nämnts, i allmänhet syntes hava blivit förberedda genom syneförrättning. Träffandet av överenskommelse mellan intressenterna rörande här avsedda företag medförde emellertid ej några förpliktelser för nya ägare av respektive fastigheter, vadan, därest någon i företaget ingående fastighet övergått till annan ägare, svårighet kunde uppstå i fråga om företagets utförande och framtida underhåll. Särskilt beträffande det framtida underhållet torde sådana svårigheter vara vanliga. Under förarbetena till gällande vattenlag hade ock vid upprepade tillfällen framhållits olämpligheten av att diknings- och vattenavledningsföretag komme till stånd enbart på grund av sådana överenskommelser, som nyss sagts, utan förutgången syneförrättning. Lantbruksstyrelsen hade därför tagit under övervägande, huruvida statens ifrågavarande understödjande verksamhet alltjämt borde omfatta företag, beträffande vilka garantier saknades för det framtida underhållet, och därvid funnit, att bärande skäl icke längre föreläge att med statsmedel understödja andra företag än dem, vilka grundats på syneförrättning. Lantbruksstyrelsen hemställde därför, att de överlämnade ansökningarna, som vore grundade på mellan delägarna träffade överenskommelser, måtte lämnas utan bifall.

Vattenrätts-
domarnas
yttrande d.
5/10 1923.

I infortrat yttrande den 5 oktober 1923 över lantbruksstyrelsens nyss-nämnda skrivelse hava vattenrättsdomarna i riket uttalat, att enligt deras åsikt övervägande skäl föreläge för lantbruksstyrelsens ståndpunkt, att bidrag ur norrländska avdikningsanslaget icke borde lämnas, med mindre syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen hållits, men att det syntes kunna tagas under övervägande, huruvida ej vissa mindre ändringar i vattenlagen borde vidtagas för underlättande av syneförrättning i sådana fall, som här avsåges. Dessa ändringar kunde enligt vattenrättsdomarnas förmenande begränsas till två paragrafer i lagen. Den ena ändringen skulle avse att från skyldigheten att tillkalla gode män undantaga syneförrättningar rörande här avsedda företag, där delägarna vore ense om företaget och grunderna för dess utförande. Detta syfte torde lämpligen kunna vinnas genom ett tillägg till 10 kap. 35 § vattenlagen av innehåll, *dels* att, där samtliga deltagare enades om grunderna för deltagande i arbetets utförande, gode mäns biträde icke erfordrades vid förrättningar inom Norrbottens, Västerbottens, Väster-norrlands, Jämtlands, Gävleborgs och Kopparbergs län, med mindre förrättningsmannen ansåge jorduppskattning böra vid förrättningen äga rum, eller bestämmande av ersättning ifrågakomme till någon, som ej vore deltagare i företaget, eller ock underställning skulle ske, *dels ock* att, där gode män sålunda icke biträtt, vad i vattenlagen stadgades om synemännens uppgifter och åligganden skulle lämpas till förrättningsmannen. Den andra lag-ändringen skulle kunna utgöra ett tillägg till 10 kap. 71 § vattenlagen av

innehåll att, där förrättning hållits utan biträde av gode män i fall, då sådant vore tillåtet, utlåtagendet finge meddelas, utan att sammanträde hölles, dock att utlåtagendets dag och därmed förrättningens avslutande skulle tillkännagivas parterna i samma ordning, som funnes föreskriven beträffande sammanträde. Antoges en sådan lagändring, komme stadgandet i 10 kap. 74 § andra stycket vattenlagen ändock till tillämpning. Utlåtagendet med tillhörande handlingar skulle alltså även i sådana mål sist inom 30 dagar efter dess meddelande överlämnas till angiven pålitlig person i orten.

Angående betydelsen av det föreslagna villkoret, att samtliga deltagare i företaget skulle enas om grunderna för deltagande i arbetets utförande, hava vattenrättsdomarna anfört:

Dylik enighet torde visserligen ofta ernås, först sedan förrättningsmannen uppgjort plan för företaget och demonstrerat dess verkningar. Men om, såsom i ärendet uppgivits, förrättningsmannens assistent ej sällan förberedde ärendet på marken, torde åtminstone i vissa fall en föreningsskrift mellan delägarna före förrättningen kunna åstadkommas genom hans medverkan. Även om sådan icke föreläge, när förrättningsmannen inställde sig, torde olägenheten, i händelse av bristande överenskommelse, av förrättningens uppskjutande, troligen till ett följande år, vara av beskaffenhet att kraftigt underlätta förenings ingående. I hopp härom torde förrättningsmannen ofta kunna anordna förrättningen efter de enklare normer, som av vattenrättsdomarna föreslagits. Icke ens någon delägars frånvaro borde vara absolut hinder för förrättningens fortgång, ty den frånvarandes godkännande kunde vinnas senare, blott det skedde före förrättningens avslutande. Gäckades förrättningsmannens hopp om enighets ernående, måste han naturligen till en senare tidpunkt på vanligt sätt utlysa nytt sammanträde. Vid detta hade han emellertid god nytta av det arbete, som undångjorts vid det föregående sammanträdet.

Vattenrättsdomarna hava vidare erinrat, att enligt 10 kap. 57 § vattenlagen en överenskommelse mellan delägarna rörande grunderna för deltagande i torrlägningsföretags utförande ej bleve giltig, med mindre den av synemännen prövades lämplig, samt framhållit, att man kunde tänka sig en farhåga, att, därest dylik prövning, såsom förutsatts i det av vattenrättsdomarna framlagda förslaget, verkställdes utan vidtagande av jorduppskattning, någon delägars fastighet kunde bliva hårdare belastad med kostnader än dess båtnad av torrlägningen rätteligen borde betinga. Vattenrättsdomarna hava emellertid förklarat sig betvivla, att en dylik synpunkt ofta skulle göra sig gällande beträffande sådana företag, som här avsåges, samt till utveckling härav anfört:

Ofta torde situationen vara sådan, att även med en samvetsgrann jorduppskattning synemännen måste säga sig, att de icke kunde med säkerhet förutse, vilken grad av båtnad den ena fastigheten och den andra i verkligheten komme att efter företagets genomförande vinna. I ett i ärendet afgivet yttrande hade framhållits svårigheterna särskilt vid torrläggning av myrar att med säkerhet förutse den blivande vinsten. I dylikt fall hade synemännen jämlikt 10 kap. 61 § vattenlagen att *tillsvidare* bestämma värdet å båtnaden medelst sannolikhetsberäkning enligt grunder, som kunde finnas

användbara. Det kunde med skäl förutsättas att i sådan situation de grunder, varom deltagarna enats, skulle finnas användbara för nämnda ändamål. Även i det fall att deltagandet i arbetet, såsom torde vara ganska vanligt, bestämts så, att varje deltagare skulle gräva viss dikessträcka, torde ingen svårighet finnas att omräkna envars arbetsprestation i procent av kostnaden för företaget i dess helhet. Jämlikt 78 § i samma kapitel i vattenlagen kunde i fall, som nu nämnts, slutlig uppskattning av båtnaden påkallas av deltagare efter företagets fullbordan. Men om sådant påkallande icke skett före utgången av kalenderåret näst efter den för företagets fullbordande bestämda tiden eller efter företagets besiktning, vore för framtiden all fråga om dylik uppskattning förfallen och den förut gjorda värderingen gällande till framtida efter rättelse. Säkerligen komme beträffande de norrländska myrmarkerna sällan förnyad uppskattning att påkallas. Kunde synemännen vid syneförrättning för företagets utförande misstänka, att svårighet för båtnadens tillförlitliga uppskattning föreläge, hade de tydligen beträffande mål, som här avsåges, de bästa anledningar att underlåta jorduppskattning.

Lantbruks-
styrelsens
utlåtande
den 21/10 1925.

Sedan lantbruksstyrelsen genom remiss den 31 mars 1924 anbefallts att avgiva utlåtande i anledning av vad vattenrättsdomarna i berörda yttrande anfört angående det av styrelsen ifrågasatta villkor för erhållande av statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget samt att därvid tillika avgiva förslag rörande de ändringar i övrigt i gällande författningar angående såväl sagda anslag som allmänna avdikningsanslaget och odlingslånefonden, vilka av styrelsen ansåges påkallade, har styrelsen den 21 oktober 1925 avgivit det sålunda infordrade utlåtandet. Vid ärendets behandling har styrelsen rådgjort med vattenrättsdomaren N. Gärde, ledamoten av riksdagens första kammare godsägaren G. Sederholm, ledamoten av riksdagens andra kammare hushållningssällskapssekreteraren P. Hedlund samt lantbruksingenjörerna A. Palm och H. Wikström.

I utlåtandet har styrelsen framlagt förslag till vissa ändrade grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet eller medelst lån ur odlingslånefonden av sådana torrlägningsföretag, som avsåge höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- och betesvall, ävensom hemställt om anvisande för budgetåret 1926—1927 av vissa anslag för sagda ändamål. De av styrelsen föreslagna ändrade grunderna för beviljande av bidrag eller lån, som nyss sagts, innehålla, bland annat, att förslag till utförande av torrlägningsföretag, vartill statsbidrag eller lån från odlingslånefonden sökes, skall vara upprättat vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen.

I motiveringen till styrelsens förslag i berörda hänseenden har styrelsen anfört, bland annat:

Handläggandet av de norrländska utdikningsförrättningarna såsom syneförrättningar enligt vattenlagen, under tillämpning av de i vattenrättsdomarnas yttrande anvisade förenklingarna i syneförfarandet, behövde icke orsaka nämnvärt ökade kostnader eller tidsförlust för sakägarna. Med hänsyn därtill och då statens fordran på garantier för framtida underhållet av

de utförda arbetena skulle genom sådana syneförrättningar bli säkerställd, hade styrelsen ansett sig böra föreslå införande av obligatoriskt syneförfarande såsom villkor för erhållande av statsunderstöd till här ifrågavarande utdikningsföretag, vare sig desamma berörde allenast en enda eller flera fastigheter.

Vad nu nämnts med avseende på syneförrättning såsom villkor för beviljande av statsunderstöd till norrländska utdikningsföretag borde enligt styrelsens åsikt gälla för samtliga torrlägningsföretag även inom riket i övrigt, till vilkas utförande ansökning gjordes om vare sig bidrag eller lån av statsmedel. Såsom redan antytts, planlades torrlägningsföretagen inom dessa delar av landet redan nu allmänt genom syneförrättning.

Styrelsen har därjämte i utlåtandet förordat, att det av vattenrättsdomarna föreslagna förenklade förfarandet vid syneförrättningar rörande torrlägningsföretag måtte vinna tillämpning ej allenast, såsom vattenrättsdomarna ifrågasatt, inom de sex nordligaste länen utan även inom rikets övriga län. I överensstämmelse härmed har styrelsen utarbetat och vid utlåtandet fogat ett förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen.

Till stöd för sitt förslag har styrelsen i utlåtandet anfört:

Beträffande de av vattenrättsdomarna anvisade förenklingarna i syneförfarandet och den därigenom uppkommande möjligheten till reducering av sakägarnas kostnader för syneförrättningar ville styrelsen erinra, att nämnda förhållanden vore av mycket stor betydelse vid förrättningar av mindre omfattning icke blott i Norrland och Dalarna utan även inom landet i övrigt. Särskilt gällde detta med avseende på tillkallandet av gode män att biträda vid syneförrättningen. Det hade nämligen vid sådana mindre företag ofta visat sig, att gode människors resekostnads- och traktamentsersättningar, vilka skulle utgivas av sakägarna, komme att utgöra oproportionerligt stor andel, stundom ända till 30 procent av hela förrättningskostnaden. Icke sällan torde emellertid i dessa fall förrättningen gälla en avdikningsfråga av enklaste slag, där en lämplig och rättvis grund för kostnadsfördelningen borde kunna föreningsvis åstadkommas utan jorduppskattning, när samtliga sakägare vore därom ense, och motstående intressen icke berördes. Enligt styrelsens förmenande torde därför intressenterna i sådana företag jämväl inom övriga delar av landet böra få del av den icke oväsentliga lindring i synekostnaderna, som skulle ernås genom befrielse från skyldigheten att vid förrättningen tillkalla gode män.

I detta samband ansåge sig styrelsen böra erinra, att intressenterna i utdikningsföretag skulle, då båtnaden av torrlägningsföretag uppginge till ett värde av minst 10,000 kronor, jämlikt 11 kap. 95 § vattenlagen erlægga en avgift av en för tusen av båtnadens belopp såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet. Storleken av sådan avgift bleve sålunda i varje fall beroende av en föregående uppskattning av båtnaden.

Då tillkallande av gode män att biträda vid syneförrättningen underlåtes och vad i vattenlagen stadgades om synemännens uppgifter och åligganden därvid skulle lämpas till förrättningsmannen, på sätt av vattenrättsdomarna föreslagits, skulle därför förrättningsmannen verkställa erforderlig uppskattning av båtnaden för bestämmande av dels huruvida ifrågavarande avgift skulle utgå och dels avgiftens storlek. Det finge här framhållas att ovan nämnda förutsättning huvudsakligen torde komma att inträffa vid sådana mindre företag, vilkas båtnadsvärde understeg 10,000 kronor och där så-

lunda någon avgift icke ifrågakomme. I de fall, då sådan avgift funnes böra utgå, syntes en endast approximativ uppskattning av båtnaden vara tillräcklig för bestämmande av avgiftens storlek.

Beträffande de i förslaget angivna förutsättningarna för tillämpning av ifrågavarande förenklade syneförfarande har styrelsen anfört:

Styrelsen ansåge sig särskilt böra framhålla betydelsen därav, att, då för-
 ening mellan delägarna träffats rörande grunderna för kostnadernas fördel-
 ning, det med synnerlig omsorg tillsåges, att de föreningsvis överenskomna
 grunderna komme att stå i rimligt förhållande till den båtnad, som de olika
 fastigheterna kunde påräkna genom utdikning. Det syntes nämligen obilligt,
 att en blivande jordägare skulle kunna åläggas en deltagningsskyldighet i
 företaget i fråga om såväl arbetets första genomförande som dess framtida
 underhåll, vilken visserligen den föregående ägaren av fastigheten hade av
 en eller annan anledning åtagit sig, men som uppenbarligen vore alltför
 betungande i förhållande till fastighetens båtnad i företaget. Skulle lik-
 väl sålunda föreningsvis bestämda fördelningsgrunder uppenbarligen finnas
 leda till nämnda påföljd, mötte på grund av stadgandet i 10 kap. 57 §
 vattenlagen, vilket komme att vara tillämpligt jämväl å det förenklade
 syneförfarandet, hinder för föreningens fastställande av förrättningsmannen,
 varav följde, att, om föreningens innehåll ej jämkades, båtnadsuppskattning
 och därpå grundad kostnadsfördelning ej kunde undvikas. Detta syntes
 också vara innebörden av det utav vattenrättsdomarna föreslagna villkoret,
 att förrättningsmannen funne jorduppskattning icke vara behövlig. Denna
 ståndpunkt syntes ej heller ur statsintressets synpunkt kunna göras till före-
 mål för någon erinran, då staten för sin del icke lämpligen torde böra med-
 verka till olämpliga föreningars bekräftande på det sätt, som kunde anses
 ligga i företagets understödjande med statsmedel.

Därjämte ville styrelsen i fråga om uppskattningen av den genom torr-
 lägningsföretag uppkommande båtnaden erinra, att sådan uppskattning
 måste under alla förhållanden verkställas under medverkan av gode män,
 för den händelse lån från odlingslånefonden ifrågasattes till företaget.

*Propositionen
 nr 82 till 1926
 års riksdag.*

I proposition nr 82 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t före-
 slagit riksdagen att med vissa jämkningar och tillägg godkänna de av lant-
 bruksstyrelsen föreslagna ändrade grunderna för understödjande medelst
 statsbidrag utan återbetalningsskyldighet eller lån ur odlingslånefonden av
 sådana torrlägningsföretag, som förut nämnts, ävensom att till sagda ändamål
 för budgetåret 1926—1927 anvisa dels under benämning statens avdik-
 ningsanslag ett extra reservationsanslag å 1,800,000 kronor, dels ock såsom
 kapitalökning för odlingslånefonden, vars benämning i propositionen före-
 slås ändrad till statens avdikningslånefond, ett extra reservationsanslag av
 2,600,000 kronor.

I propositionen har det av lantbruksstyrelsen föreslagna villkoret, att för-
 slag till utförande av torrlägningsföretag, vartill statsbidrag eller lån sökes,
 skall vara upprättat vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap.
 vattenlagen, bibehållits oförändrat. Såsom skäl för propositionens ståndpunkt
 i detta avseende har föredragande departementschefen åberopat enahanda
 synpunkter, som i ärendet anförts av lantbruksstyrelsen. I syfte att före-

bygga, att fullgörandet av sagda villkor skulle verka alltför betungande för sökande av statsbidrag eller lån, har i propositionen föreslagits, att kostnaden för anlåtande av gode män vid syneförrättning, som nyss sagts, skulle under enahanda förutsättningar, som av vattenrättsdomarna och lantbruksstyrelsen föreslagits för hållande av dylik förrättning utan biträde av gode män, stanna å statsverket. Till stöd för detta förslag har föredragande departementschefen anfört:

Kostnaderna för anlåtande av sakkunnig förrättningsman torde för jordägarna bliva i stort sett desamma, om förrättningen handlades enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen eller i annan ordning. Däremot medförde skyldigheten att anlita gode män ökade utgifter. För att ej i detta avseende betunga förrättningssökandena syntes det vara lämpligt, att de ökade kostnader, som föranleddes genom anlåtande av gode män, där detta nödvändiggjordes av ifrågavarande villkor, finge stanna å statsverket. De kostnader, som härigenom skulle tillskyndas statsverket, hade av lantbruksstyrelsen beräknats till omkring 50,000 kronor och komme att mer än uppvägas av de fördelar, som därigenom skulle vinnas. För övrigt funnes anledning antaga, att nu avsedda kostnad skulle bliva av blott tillfällig art, då vattenrättsdomarna och lantbruksstyrelsen föreslagit sådan förenkling i fråga om syneförfarandet att, därest deres förslag bleve upphöjt till lag, någon ökad ersättningsskyldighet för statsverket ej längre behöfde ifrågakomma.

Förenämnda av vattenrättsdomarna föreslagna ändringar i vattenlagen innebära, dels att under angivna förutsättningar syneförrättning inom de sex nordligaste länen rörande företag enligt 7 kap. samma lag må kunna äga rum utan biträde av gode män, dels ock att, när dylik syneförrättning i enlighet härmed verkställts utan sådant biträde, hållande av sammanträde med sakägarna ej skulle erfordras för meddelande av utlåtande rörande företaget. I vattenrättsdomarnas förslag har lantbruksstyrelsen, såsom nämnt, hemställt om sådan ändring, att det förenklade förfarandet skulle kunna tillämpas vid syneförrättning rörande företag enligt 7 kap. vattenlagen inom landet i dess helhet.

*Departements-
chefen.*

På sätt lantbruksstyrelsen framhållit, torde de sålunda ifrågasatta ändringarna i många fall komma att medföra en avsevärd minskning i kostnaderna för här avsedda syneförrättningar, och kommer densamma även, därest förenämnda proposition nr 82 varder av riksdagen bifallen, att föranleda en direkt och ej oväsentlig besparing i statens utgifter. Beträffande de förutsättningar, under vilka det förenklade syneförfarandet må komma till användning, har jag i stort sett ej något att erinra mot förslaget. Det synes uppenbart, att den nu angivna lagändringen, såsom lantbruksstyrelsen förordat, bör utsträckas till att gälla landet i dess helhet.

Vidkommande härefter förslaget, att, där syneförrättning enligt förutnämnda medgivande ägt rum utan biträde av gode män, sammanträde med sakägarna ej skall erfordras för meddelande av utlåtande rörande

företaget, finner jag även detta förslag vara välgrundat och ägnat att minska kostnaderna för ifrågavarande syneförrättningar.

Inom justitiedepartementet har det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget underkastats vissa jämkningar, huvudsakligen av formell beskaffenhet, och får jag till utveckling av den sålunda föreslagna lydelsen av ifrågavarande lagrum anföra.

35 §.

De företag, vid vilka biträde av gode män ej skulle erfordras, äro begränsade till de i 32 § 1 mom. åsyftade d. v. s. dikning, vattenavledning och invallning. Begränsningen har emellertid gjorts ännu snävare, i det att jämväl de i 7 kap. 45 och 55 §§ angivna företag, i fråga om vilka underställning av synemännens utlåtande skall ske till vattendomstolen, ej heller innefattas under förslagens bestämmelser. Av dessas avfattning torde emellertid framgå, att sådant förhållande, som enligt 10 kap. 52 § påkallar underställning, icke nödvändiggör tillkallandet av gode män. De frågor, som i sistnämnda lagrum avhandlas, äro utslutande av teknisk natur; och något särskilt behov av gode mäns biträde i dessa fall torde icke föreligga.

Avgörande för gode männen tillkallande är ej allenast företagens art i och för sig utan jämväl beskaffenheten av de frågor, som vid syneförrättningen skola behandlas. Gode männen biträde är i främsta rummet av betydelse vid förekommande uppskattningar. I överensstämmelse härmed har gode mäns medverkan i allmänhet bibehållits, då vid syneförrättningen till prövning förekomma frågor rörande ersättning eller jorduppskattning.

De ersättningsfrågor, som i detta sammanhang komma i beaktande, avse i allmänhet intrång eller skada, som genom företaget vållas. I vissa undantagsfall kan emellertid i anledning av företaget ersättningsskyldighet till delägarna i företaget uppkomma för tredje man, såsom framgår av bestämmelserna i 7 kap. 8, 12, 17, 18 och 53 §§. Uti det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget hava från gode mäns medverkan undantagits sådana ersättningsfrågor, som rörde allenast delägarna i företaget. Uppenbarligen skulle ett dylikt undantag medföra en ökad användning av det enklare förfarandet och ur denna synpunkt vara till fördel. I de fall, då nu antydda ersättningsfrågor, såsom i allmänhet torde vara fallet, äro av mera enkel beskaffenhet torde någon svårighet icke föreligga, att i sådana frågor åvägabringa överenskommelse mellan delägarna. För de fall, då dessa frågor, såsom understundom torde inträffa, äro mellan delägarna tvistiga synes riktigast, att gode mäns medverkan bibehålles. Uppenbart är att, därest överenskommelse om ersättningens belopp kan ernås, behovet av gode männen biträde bortfaller. Enligt 10 kap. 57 § är nämligen sådan överenskommelse undandragen synemännens prövning.

Förutom för ersättningsfrågors bedömande har gode mäns medverkan bibehållits, då jorduppskattning enligt 10 kap. 60 § anses böra äga rum.

Denna uppskattning är grundläggande för fördelningen av företagskostnader mellan de däri deltagande fastigheterna. I åtskilliga fall är emellertid för nu angivna ändamål båtnadsuppskattning enligt 60 § icke erforderlig. Den mark, som ingår i företaget, kan tillhöra en och samma fastighet. Även om genom företaget vinnes båtnad för mark, tillhörig två eller flera fastigheter, och en kostnadsfördelning alltså i allmänhet är oundviklig, kan denna grundas å en mellan delägarna träffad överenskommelse. Är sådan överenskommelse av beskaffenhet, att den enligt 57 § må godkännas som lämplig, bortfaller, såsom framgår av 59 §, jämväl i detta fall behovet av särskild båtnadsuppskattning. Slutligen avhandlas i 61 § vissa förhållanden, som föranleda till att särskild båtnadsuppskattning icke kommer att ingå i syneförrättningen utan hänskjutes till en särskild förrättning efter företags fullbordande. För sådant fall verkställs vid syneförrättningen efter vissa sannolikhetsgrunder allenast en provisorisk uppskattning av båtnaden.

Med förslaget åsyftas, att i samtliga här förut antydda fall, då båtnadsuppskattning enligt 60 § icke är erforderlig, syneförrättning må hållas utan biträde av gode män. Avgörandet huruvida med hänsyn till de förhållanden, som beröras i 57 och 61 §§, båtnadsuppskattning bör verkställas eller icke, tillkommer enligt förslaget förrättningsmannen. Anser förrättningsmannen en träffad överenskommelse om kostnadernas fördelning lämplig, har han att lägga denna till grund för delaktighetens bestämmande. Föreliggande enligt förrättningsmannens åsikt förhållanden, som enligt 61 § berättiga till båtnadsuppskattningens hänskjutande till särskild förrättning, tillkommer det honom att verkställa den provisoriska båtnadsuppskattning, som i sistnämnda paragraf är föreskriven. Måhända kan det yppas någon tvekan, huruvida icke jämväl för den provisoriska båtnadsuppskattningen gode mäns biträde borde vara ovillkorligt. Då emellertid denna prövning icke torde vara av väsentligt annan beskaffenhet än den, som i fråga om en ingången överenskommelses lämplighet skulle tillkomma förrättningsmannen, och det tillika i detta fall står delägare öppet att efter företags fullbordande påkalla slutlig uppskattning av båtnaden, har jag anslutit mig till den uppfattningen, att jämväl provisorisk uppskattning enligt 61 § må verkställas utan biträde av gode män.

Ehuru förrättningsmannen redan i samband med utsättande av tid och ställe för syneförrättningen bör göra sig underrättad om, huruvida vid förrättningen kan antagas uppkomma fråga, som påkallar gode mäns biträde, torde det dock understundom komma att inträffa fall, då först under syneförrättningen sådan fråga uppkommer. Uppenbarligen åligger det då förrättningsmannen att omedelbart vidtaga åtgärd för gode mäns tillkallande. Härvid inställer sig spørsmålet, om och i vad mån gode mäns tillkallande skall utöva inverkan å beslut, som redan av förrättningsmannen meddelats eller åtgärder, som av denne dessförinnan vidtagits. Uti lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyekning och jordavsöndring har i dess 5 § nu berörda spørsmål för ett liknande fall besvarats sålunda, att tillkallandet

av gode män ej skall verka rubbning av åtgärd, som därförinnan vidtagits. Samma ståndpunkt intager det förslag till lag om delning av jord å landet m. m. (2 kap. 1 §), som genom proposition nr 38 framlagts för 1926 års riksdag. Ett stadgande av enahanda innebörd har jämväl upptagits i förevarande förslag.

I detta sammanhang må emellertid framhållas att, vad angår syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen, stadgandet väsentligen har sin betydelse i avseende å de processuella åtgärder, som av förrättningsmannen vidtagits, samt de invändningsfrågor, såsom angående jäv och dylikt, vilka kunna uppkomma under förrättningen. Såsom framgår av 67 § åligger det i allmänhet synemännen att i ett sammanhang meddela besked i de materiella frågor, som förekomma till avgörande och de beslut, som under syneförrättningen härutinnan må hava meddelats, äro alltså allenast av provisorisk beskaffenhet. Uppenbarligen komma gode männen att delta i den slutliga prövningen av dessa frågor, även om de tillkallats först under förrättningens fortgång.

Uti 10 kap. vattenlagen avhandlas vissa med syneförrättningen närställda förrättningar, som dock rent formellt sett, icke torde vara att i allo likställa med syneförrättningen. I det föregående har redan antytts en av dessa förrättningar, nämligen den efterföljande uppskattning av båtnaden, som enligt 77 och 78 §§ kan ifrågakomma. Angående denna uppskattning skall med vissa undantag i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat om syneförrättning. Ifrågavarande uppskattning är uppenbarligen i fråga om gode mäns medverkan att likställa med uppskattning enligt 60 §.

En särställning intager i viss mån jämväl den förrättning för avgörande av företräde mellan olika företag, som avhandlas i 53 §. Att sådan förrättning skall handläggas med biträde av gode män, framgår av lagrummets lydelse; och någon ändring härutinnan åsyftas uppenbarligen icke.

71 §.

Stadgandet i andra stycket, som tillagts, hänför sig beträffande under rättelse om utlåtandes meddelande till bestämmelserna i 65 § angående utsättande av nytt sammanträde. Av sistnämnda bestämmelser följer, att, om ej redan vid synesammanträdet dagen för utlåtandet och stället för dess tillhandahållande tillkännagivits, sådan underrättelse må meddelas antingen genom kungörelse eller ock medelst underrättelsens delgivning med samtliga sakägare. Sist antydda sätt för parternas underrättande torde vara av särskild betydelse vid de mindre företag, varom här är fråga.

Vad angår tiden för den sålunda ifrågasatta lagens ikraftträdande är att märka, att med hänsyn till lagrådets arbetsböda granskning av förslaget i lagrådet icke torde medhinnas inom den för propositioners avlämnande till innevarande års riksdag bestämda tiden. Chefen för jordbruksdepartementet har ock vid behandling av det i propositionen nr 82 avsedda ärendet utgått

från att lagförslaget icke torde bliva förelagt 1926 års riksdag. Med hänsyn härtill har jag icke ansett mig böra föreslå viss dag för lagens ikraftträdande, utan torde härutinnan få gälla vad i lag finnes föreskrivet rörande tiden för allmänna författningars trädande i kraft.»

Departementschefen uppläser härefter berörda förslag till *lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen*, av den lydelse, bilaga¹ till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål lagrådets utlåtande över förslaget måtte inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
N. Cervin.

---

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 31 maj
1926.*

Närvarande:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet EDELSTAM.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 19 februari 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av vattenrättsdomaren, revisionssekreteraren N. Gärde.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
A. V. Stenkula.

Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 december 1926.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren anmäler, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, lagrådets den 31 maj 1926 avgivna utlåtande över det den 19 februari 1926 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 10 kap. 35 och 71 §§ vattenlagen*.

Föredraganden anför:

»Vid behandling av den av min företrädare i ämbetet vid remissen till lagrådet omnämnda propositionen nr 82 angående statens understödsverksamhet till främjande av avdikning av viss mark har riksdagen biträtt Kungl. Maj:ts förslag i fråga om att syneförrättning enligt vattenlagen skall utgöra villkor för erhållande av statsbidrag till dylikt företag (riksdagens skrivelse 1926: 261). I sin skrivelse har riksdagen, under erinran om innebörden av nu föreliggande lagförslag, förklarat sig vilja understryka angelägenheten av att förslag i detta avseende måtte snarast möjligt föreläggas riksdagen.

Sedan lagrådets utlåtande över lagförslaget avgivits, har betänkande den 26 sistlidne november avgivits av de inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om statsbidrag för torrläggning av mark i ändamål av skogsbörd m. m. (Statens offentliga utredningar 1926: 29). I den avdelning av betänkandet, vilken avser proceduren vid utdikningsförslags upprättande, hava de sakkunniga upptagit spörsmålet, huruvida vid skogsutdikningsföretag sådan syn, som är föreskriven rörande företag enligt 3, 7 och 8 kap. vattenlagen, bör vara obligatorisk. De sakkunniga hava föreslagit, att syn enligt vattenlagen skall i vissa fall vara en nödvändig förutsättning för att bidrag må kunna utgå, därvid de erinrat, att genom nu ifrågavarande lagändring besväret och kostnaderna vid dylik syn komma att bli avsevärt minskade. Även med hänsyn till den fråga, som varit föremål för de sakkunnigas utredning, torde alltså lagändringens genomförande vara önskvärt».

Under erinran, att lagförslaget av lagrådet lämnats utan anmärkning, hemställer föredraganden, att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.